

Решету́ха Станіслав
студент групи ПП-61
м. Тернопіль, Україна
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Науковий керівник: Маркович Ірина
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Тернопіль, Україна

Stanislav Reshetukha
Student of the group P6 -31
Scientific supervisor: Iryna Markovych
PhD (Economics), Docent
Associate Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ
(НА ПРИКЛАДІ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТЕПЛОВИХ МЕРЕЖ
«ТЕРНОПІЛЬМІСЬКТЕПЛОКОМУНЕНЕРГО» ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ)**

**PECULIARITIES OF FUNCTIONING OF MUNICIPAL ENTERPRISES IN UKRAINE
(ON THE EXAMPLE OF THE MUNICIPAL ENTERPRISE OF HEAT NETWORKS
“TERNOPILMISKTEPLOKOMUNENERGO” OF TERNOPIL CITY COUNCIL)**

Господарський кодекс України визначає комунальне підприємство як вид підприємства, що заснований на базі відокремленої частини комунальної власності одним власником - територіальною громадою в особі компетентного органу місцевого самоврядування у розпорядчому порядку.

Комунальне підприємство є первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста. Комунальні підприємства, що перебувають у віданні районної чи обласної ради, становлять спільну власність вищеперелічених територіальних громад.

Усі комунальні підприємства, окрім винятків визначених законом, зобов'язанні публічно оприлюднювати інформацію про їх цілі діяльності, квартальну та річну фінансову звітність за останні 3 роки, а також аудиторські висновки щодо річної фінансової звітності. Також в публічному доступі повинен бути статут комунального підприємства, що зазвичай публікується на офіційній веб-сторінці суб'єкта господарювання.

Комунальні підприємства є унітарними, що означає їх неможливість поділу на частини чи акції, також комунальне підприємство може бути приватизованим, окрім винятків, передбачених законом.

Комунальні підприємства мають важливе значення для забезпечення життєдіяльності суспільства та розвитку територіальних громад. Зокрема, комунальні підприємства створюються в тих сферах, котрі є критично важливими для населення. Тобто, комунальні підприємства відповідають за надання послуг в сфері водопостачання, водовідведення, опалення, електроенергії, вивезення сміття, громадський транспорту та догляд за міським благоустроєм та інфраструктурою.

Також важлива функція, котру виконують комунальні підприємства – це забезпечення робочими місцями населення у тих містах та селах, де вони розташовані. Крім того, комунальні підприємства можуть бути інструментом реалізації стратегії розвитку територіальної громади, шляхом розвитку інфраструктури, необхідної для залучення мешканців та бізнесу.

Часто комунальні підприємства створюються у тих сферах, де існування лише одного суб'єкта господарювання, що надає послуги, є економічно вигідніше для кінцевого споживача. Таким чином виникає природна монополія, тобто ситуація, за якої присутність кількох компаній може призвести до погіршення якості наданих послуг та їх суттєве здорожчання, адже існування двох і більше компаній на цьому ринку є просто нерентабельним.

Окрім ситуації природної монополії, перевагами комунальних підприємств є стабільний попит на надані послуги, через те, що вони є критично важливими для населення. Також комунальні підприємства можуть розраховувати на дотації зі сторони місцевої та державної влади, а також на залучення інвестицій, в тому числі і з-за кордону.

Головною перешкодою, із якою часто зіштовхуються комунальні підприємства в процесі діяльності це зношеність обладнання. Через те, що ціни на послуги встановлюються державною та зазвичай перевищують собівартість послуг на незначну частину, комунальні підприємства не мають достатніх фінансових ресурсів, щоб оновити зношене обладнання. Це призводить до того, що замість заміни відбувається лише його ремонт, і як результат, збільшується кількість випадків технічної несправності та погіршується якість наданих послуг для

кінцевих споживачів. Крім того, збільшення цін на ресурси часто негативно впливає на фінансові показники комунальних підприємств, адже підвищення тарифів на послуги може відбуватися значно пізніше, після збільшення собівартості наданих послуг.

Основні можливості розвитку комунальних підприємств зазвичай пов'язані із залученням інвестицій, що можуть бути спрямовані на оновлення виробничої інфраструктури та закупівлю ефективнішого обладнання, що може в перспективі підвищити якість наданих послуг та зменшити їх собівартість. Часто інвестиційні проекти, що реалізуються на комунальних підприємствах, пов'язані із відновлювальною енергетикою.

Одним із комунальних підприємств, що займається виробництвом та транспортуванням теплової енергії є комунальне підприємство теплових мереж "Тернопільміськтеплокомуненерго" Тернопільської міської ради. Підприємство засноване на базі комунальної власності та є підконтрольним Тернопільській міській раді.

У КП «ТМТКЕ» є право на природну монополію у сфері виробництва та транспортування теплової енергії споживачам міста Тернополя. Зокрема, наявність такої ринкової ситуації зумовлюється економічною недоцільністю створення інших підприємств, котрі би надавали такі ж послуги. Тому що, це призведе до суттєвого здороження послуг для кінцевого споживача, крім того, технічна реалізація цього є практично неможливою.

Як і для більшості інших комунальних підприємств в Україні, для КП «ТМТКЕ» є характерною суттєва зношеність обладнання та виробничих фондів, що призводить до частішого виникнення несправностей та перебоїв із наданими послугами.

Окрім того, тарифи на послуги КП «ТМТКЕ» є меншими ніж об вартість наданих послуг, що призводить до систематичної збиткової діяльності підприємства. Також, відсутність достатніх фінансових ресурсів практично унеможливує розвиток виробничої інфраструктури суб'єкта господарювання. Проте, КП «ТМТКЕ» злучає кредитні і грантові кошти, що спрямовуються в основному на розвиток екологічних технологій виробництва теплової енергії.

Отже, комунальні підприємства є необхідними для суспільства, через критичну важливість послуг, які вони надають. Більшість комунальних підприємств в Україні є неприбутковими, оскільки ціни на послуги, що вони надають лише незначно перевищують собівартість. Це зумовлено тим, що ці послуги є критично важливими для населення, і тому держава намагається утримувати тарифи на якомога нижчому рівні.

Перелік використаних джерел:

1. Багацька, К. В. (2021). Класифікація комунальних підприємств як основа вибору політики їх фінансування. *Економіка та держава*, (9), 74-79
2. Багацька, К. В., & Климаш, Н. І. (2023). Фінансові аспекти гарантування безпеки комунальних підприємств в умовах воєнного стану. *Бізнес Інформ*, (7), 120-127
3. Глухова, В. І., & Кравченко, Х. В. (2021). Фінансовий стан комунальних підприємств і напрями його покращення